

Opgave Strategie en omgeving

Portefeuillehouder(s)

Luzette Kroon, Annet van der Hoek, Frank Jorna en Otto van der Galiën

Beleidsvelden

- Bestuur en externe communicatie
- Planvorming

Doel

Blik op de toekomst

Binnen de opgave Strategie en Omgeving (S&O) verkennen we de toekomst en brengen we mogelijke bewegingen, trends en patronen in beeld. Belangrijke vraag daarbij is of onze huidige manier van werken nog wel aansluit bij toekomstige ontwikkelingen of dat we moeten bijstellen. Een regelmatige toetsing van onze uitgangspunten – zoals die bijvoorbeeld zijn vastgelegd in het coalitieakkoord en waterbeheerplannen - past hierbij.

Vanuit deze opgave vormen we de ogen en oren voor zowel interne als externe ontwikkelingen en versterken we onze rol als sparringpartner voor zowel bestuur als organisatie. Daarbij hebben we onze voelsprietten uitstaan zowel in de organisatie als daarbuiten en zijn we goed verankerd in ons in- en externe netwerk. Dat draagt bij aan het helder en transparant zijn van Wetterskip Fryslân naar onze inwoners en partners toe.

Trends en ontwikkelingen

Klimaat: Klimaatverandering is de belangrijkste uitdaging voor de komende decennia. De extremen in het weer nemen toe. Extreme neerslag en langdurige perioden met droogte komen steeds vaker voor. Maar ook het tempo waarin deze veranderingen plaatsvinden lijkt steeds weer hoger dan we voorzien. Zo was de zomer van 2022 ook weer langdurig warm en droog. Het bewustzijn groeit dat dit geen uitzonderingen meer zijn, maar nu al tot een 'gewoon' patroon zijn geworden. De urgentie om ons waterbeheer klimaatbestendiger te maken neemt daarmee alleen maar toe.

In onze klimaatagenda hebben we hiervoor twee lijnen uitgezet:

1. klimaatmitigatie (verkleinen van de omvang van de klimaatverandering)
2. klimaatadaptatie (aanpassen aan de veranderingen in het klimaat).

Voor de eerste lijn is een vijfsporen aanpak ontwikkeld en in 2022 is hiervoor een uitvoeringsprogramma opgesteld.

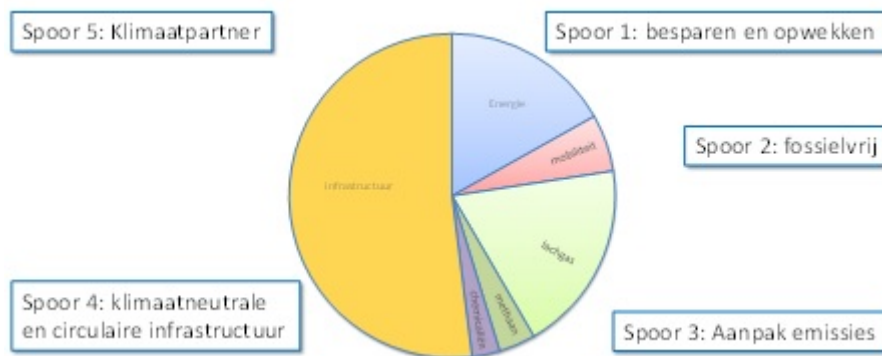
Ecologie: De druk op het ecosysteem blijft toenemen door de groeiende economie en bevolking en door de negatieve effecten van stikstof op de biodiversiteit en de kwaliteit van het milieu. Het afgelopen jaar is er veel debat geweest over hoe deze druk verminderd moet worden. Een belangrijk aspect in het debat is het vinden van een balans tussen economische ontwikkeling en de bescherming van het ecosysteem. Er is behoefte aan een integrale aanpak waarbij verschillende sectoren samenwerken om de negatieve effecten op het ecosysteem te verminderen. Ook het waterschap draagt hierin bij door maatregelen te treffen in het watersysteem (adaptatie) en de wijze van bedrijfsvoering (mitigatie). We streven naar een volledig circulair waterschap in 2050. In de dagelijkse uitvoering merken we hoe lastig dat is, maar tegelijkertijd boeken we ook voorzichtige voortgang. Zo hebben we in 2022 het uitvoeringsprogramma biodiversiteit vastgesteld en het Klimaatprogramma ("Klimaatneutraal en circulair in 2030") opgesteld.

Samenleving: De samenleving verandert in hoog tempo. Bestaande verhoudingen verschuiven door technologische ontwikkelingen. De oorlog in Oekraïne heeft laten zien hoe snel politieke en economische verhoudingen kunnen verschuiven. Dit heeft direct en indirect invloed op hoe de waterbeheerder zijn taken ten uitvoer brengt. We moeten ons goed blijven realiseren hoe we ons verhouden tot onze stakeholders nu en in de toekomst. Hoe geven we bijvoorbeeld participatie vorm en welke ontwikkelingen doen zich daarin voor. In het programma ‘WF in de Mienskip’ hebben we in 2022 beleid voor participatie ontwikkeld. In dit kader is ook de vraag “Wat voor waterschap willen we zijn in 2035?” relevant. Met de uitkomsten van vijf thema-avonden voor het algemeen bestuur hebben we hierop een antwoord gevonden en hiervoor de zogenaamde Lange Termijn Agenda opgesteld. Deze wordt in 2023 overgedragen aan een nieuw bestuur. In 2022 hebben we ook mogelijkheden onderzocht om meer jongeren te betrekken bij de besluitvorming van het waterschap. Dit met het doel om de toekomstige generaties een stem te geven in de besluitvorming rondom plannen die impact hebben op de langere termijn. Als eerste vingeroefening hebben we speciaal voor jongeren een avond georganiseerd om input te leveren voor de BOVi (blauwe omgevingsvisie). In het voorjaar van 2023 komen we met een voorstel tot het instellen van een jongerenraad.

Klimaatmitigatie

Inleiding

Weterskip Fryslân wil energieneutraal zijn in 2025, CO2-neutraal in 2030 en in 2050 volledig circulair werken. Daarom hebben we een vijfsporen aanpak gemaakt.

Wat wilden we bereiken?

Spoor 1: besparen en opwekken (energieneutraal worden)

In 2025 willen we energieneutraal zijn. Energieneutraal gaat over het gebruik van elektriciteit en gas. Als we energie besparen en zoveel mogelijk energie die we nodig hebben duurzaam opwekken, dan stoten we minder CO2 uit. Dit is daarmee een tussenstap op weg naar onze ambitie van klimaatneutraliteit. We hebben de afgelopen jaren allerlei maatregelen uitgevoerd om energie te besparen. Inmiddels wekken we 30% van ons energiegebruik duurzaam op.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Zon op rwzi's.

Voortgang maatregel

In 2022 is de tweede fase van het project 'Zon op rwzi's' voorbereid voor de aanleg van 4.300 zonnepanelen op 14 rwzi's, de aanleg volgt in 2023.

Aanhaken bij regionale energie-initiatieven.

Voortgang maatregel

De laatste jaren wekken we steeds meer eigen onze eigen energie duurzaam op. Van 9,6% in 2013 naar 30,6% in 2021. En door de deelneming in windpark Nij Hiddum Houw zijn we in 2023 helemaal energieneutraal.

Onderzoek naar aanvullende energiebesparing.

Voortgang maatregel

In 2022 zijn maatregelen bepaald om aanvullend energie te besparen. Deze maatregelen zijn opgenomen in het klimaatprogramma 'Klimaatneutraal en circulair in 2030'. Zo zijn bij de tien grootste gasverbruikers binnen ons waterschap maatregelen bepaald om aardgas te besparen.

In 2022 is het zeegemaal Ropta voorzien van een energiebesparende regeling. Met deze regeling wordt meer water tijdens een periode van eb afgevoerd en minder tijdens periodes met hoog water. In de periode juli t/m december is hierdoor het energieverbruik voor pompen met 31% verlaagd. Onderzoek naar aanvullende elektriciteit besparende maatregelen binnen de hele organisatie volgt in 2023.

Wat wilden we bereiken?

Spoor 2: fossielvrije brandstoffen (mobiliteit)

We willen in 2030 volledig fossielvrij zijn. Om dat te bereiken, gaan we door met de vergroening van ons wagenpark en materieel. Zolang we nog diesel gebruiken, kopen we blauwe diesel. De voertuigkeuzes voor het personenwagenpark zijn al fossielvrij. We kiezen voor blauwe diesel en elektrisch. We stimuleren onze medewerkers om de uitstoot zoveel mogelijk te beperken. Denk aan: carpoolen, fietsen, decentraal werken, openbaar vervoer en thuiswerken.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Stimuleringsmaatregelen voortzetten.

Voortgang maatregel

In 2022 zijn we doorggegaan met het fietsenplan, de thuiswerkvergoeding en de regeling voor thuiswerkmiddelen (meubilair en ICT). Eind van het jaar hebben we een pilot gestart met een OV-app.

Ons wagenpark en materieel volledig elektrisch hebben.

Voortgang maatregel

In 2022 is een uitvoeringsplan opgesteld om ons wagenpark uiterlijk in 2030 volledig elektrisch te maken. Eind 2022 is een onderzoek gestart naar de benodigde laadinfra en de bijbehorende kosten. Het rapport wordt in februari 2023 opgeleverd.

Besparingen op brandstofgebruik.

Voortgang maatregel

In het klimaatprogramma 'klimaatneutraal en circulair in 2030' staan uitgangspunten om zo circulair mogelijk te werken. Dit zorgt er voor dat we materialen steeds meer en steeds hoogwaardiger gaan hergebruiken, en dat we waar mogelijk lokaal materiaal te gebruiken. Dit draagt ook bij aan besparen op brandstofgebruik, omdat zo steeds minder materiaal van ver weg hoeft worden aangevoerd. Bijvoorbeeld in ons dijkversterkingsprogramma, waarbij we inzetten op maximaal hergebruik van materialen, een gesloten grondbalans en het toepassen van regionaal en lokaal materiaal. In 2022 is hiervoor een grondstrategie en waddenslibstrategie gestart.

CO2-uitstoot via contracten verminderen.

Voortgang maatregel

In het nieuwe contract voor het transport van slib van 19 rioolwaterzuiveringen (rwzi's) voor de komende vier jaar is geregeld dat tankauto's op duurzame HVO 100 diesel (een fossielvrije en hernieuwbare brandstof met 90% minder CO₂-uitstoot dan fossiele diesel) gaan rijden. Ook in de aanbesteding van het onderhoud van de watersystemen dat eind 2022 is opgesteld, is dit als eis gesteld.

Wat wilden we bereiken?

Spoor 3: aanpak emissies waterzuivering en slibketen

Momenteel meten we op enkele rwzi's onze uitstoot van lachgas en methaan. Op basis van deze monitoring maken we in 2022 een plan om deze uitstoot zoveel mogelijk terug te dringen. De resterende uitstoot compenseren we door bij de optimalisatie van de slibketen (inclusief eindverwerking) in te zetten op vastleggen van CO₂ die vrijkomt uit de schoorsteen van de slibverbrandingsinstallatie.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Continueren monitoring lachgas en methaan op rwzi's

Voortgang maatregel

Sinds 2019 onderzochten we de uitstoot van methaan en lachgas op een aantal zuiveringen. Op basis hiervan is besloten om bij de renovatie op de rwzi Leeuwarden rekening te houden met het afdekken van de slibbuffer om methaanuitstoot te beperken.

In 2022 is het onderzoek geëvalueerd. Op basis hiervan is in de kaderbrief besloten de monitoring te continueren en uit te breiden. Met die kennis kunnen we door middel van diverse (proces)maatregelen de emissies van lachgas en methaan beperken.

Wat wilden we bereiken?

Spoor 4: klimaatneutrale en circulaire infrastructuur

In 2030 willen we volledig klimaatneutraal zijn en circulair werken. Ook in het landelijke klimaatakkoord 2 is afgesproken dat grond- weg en waterwerken (GWW) in 2030 klimaatneutraal en circulair zijn. Daarvoor ontwikkelden opdrachtnemers en opdrachtgevers die werkzaam zijn in deze sector in 2021 een landelijke aanpak. Dit traject sluit aan bij de sporen waaraan de Unie van Waterschappen werkt, namelijk 'Strategie Circulaire Waterschappen', 'Strategie Duurzaam opdrachtgeverschap', 'Strategie Klimaat neutrale waterschappen', 'CO₂-beprijzing voor waterschappen' en 'Energie- en grondstoffenfabrieken'.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Doelen voor energie, CO₂-uitstoot en circulariteit onderdeel maken van opdrachten.

Voortgang maatregel

Op basis van de vijfsporenaanpak uit de begroting 2022 hebben we het programma 'klimaatneutraal en circulair in 2030' opgesteld. Op 24 januari 2023 heeft het dagelijks bestuur besloten om de uitgangspunten uit paragraaf 8.1 van het klimaatprogramma te hanteren voor al ons werk.

Wat wilden we bereiken?

Spoor 5: klimaatpartner

Door onze eigen CO₂-uitstoot terug te dringen, dragen we ons steentje bij aan een duurzaam Fryslân. Door een actieve rol in en financiële bijdrage aan het Veenweideprogramma 2021- 2030 nemen we onze verantwoordelijkheid als waterbeheerder om de CO₂-uitstoot uit dit gebied terug te dringen. Ook helpen we anderen CO₂-uitstoot terug te dringen. Enerzijds door onze regulerende rol goed in te vullen voor alle energie- en klimaatinitiatieven die de komende decennia gaan spelen. Anderzijds door een proactieve rol in de energietransitie op het gebied van bijvoorbeeld aquathermie.

Klimaatpartner zijn is geïntegreerd in de andere vier sporen. In hoofdstuk 5 van het programma 'klimaatneutraal en circulair in 2030' staat wat we concreet doen als klimaatpartner.

Klimaatadaptatie

Inleiding

Klimaatadaptatie gaat over het beperken van het risico op schade door klimaatverandering en weersextremen. Dit vertaalt zich naar verschillende opgaven op het gebied van wateroverlast, verzilting, watertekort, zoetwater, hittestress en overstroming. De ambitie van het Rijk is om in 2050 klimaatbestendig te zijn. Onze doelstellingen sluiten hierop aan. We zijn partner voor andere partijen en nemen vanuit onze verantwoordelijkheid en expertise graag het voortouw op dit gebied.

Met het Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat 2021-2025 geven de Friese overheden een regionale uitwerking van het eerdergenoemde Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Daarbij staat het vergroten van het waterbewustzijn in Fryslân hoog op de agenda. In 2021 is een programmaplan klimaatadaptatie opgesteld. Dat voeren wij in 2022 uit.

Wat wilden we bereiken?

Blauwe omgevingsvisie (BOvi)

De Blauwe Omgevingsvisie (BOvi) is een integrale langetermijnvisie voor de toekomst van het Friese watersysteem. Als tijdlijn nemen we 2050 met een doorkijk naar 2100. De visie geeft aan hoe het watersysteem en het waterbeheer richting kunnen geven aan toekomstige ontwikkelingen op gebied van landgebruik en land(schaps)inrichting. Daarbij houden we rekening met de effecten van klimaatverandering. Ook geven we onze visie op hoe we met water als centraal en verbindend element kunnen omgaan met een aantal maatschappelijke opgaven. Denk aan circulaire economie, energietransitie en biodiversiteit. Met de BOvi bieden we onze externe partners (provincie, gemeenten, Rijkswaterstaat, Vitens, landbouworganisaties, natuurbeheerders en de recreatiesector) bovendien houvast over de intenties en de koers van het waterschap. Bij dit alles werken we nauw samen met de provincie Fryslân om een gedeelde visie op de toekomstige inrichting van Fryslân te ontwikkelen. Daarbij is in een bestuursopdracht afgesproken dat het waterschap de BOvi vaststelt en dat er een gezamenlijke Blauwe Drager komt die door het waterschap en de provincie wordt vastgesteld. Deze Blauwe Drager dient als input voor de eerstvolgende herziening van de provinciale Omgevingsvisie.

2022 stond in het teken van de interactie met de omgeving. Inwoners en stakeholders hebben in het najaar inbreng geleverd tijdens gebiedsbijeenkomsten. Daarnaast is een speciale bijeenkomst voor jongeren georganiseerd. De BOvi en Blauwe Drager zullen in het voorjaar van 2023 voor inspraak ter inzage gelegd worden. De BOvi en Blauwe Drager vormen de input voor het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) en de uitwerking van het Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX).

Wat wilden we bereiken?

Communicatie en vergroten waterbewustzijn

Met onze corporate- en projectcommunicatie zetten we in op het vergroten van het waterbewustzijn (het belang van ons werk) de zichtbaarheid van ons werk en de betrokkenheid van onze stakeholders. Daarnaast werken we via het Fries bestuursakkoord Water en Klimaat (FBWK) samen met andere overheden aan het vergroten van het waterbewust handelen van inwoners, bedrijven en stakeholders. De communicatie is gericht op het aanjagen van klimaat adaptief handelen, zichtbaar maken van wat er al gebeurt en verbinden van initiatieven en partijen. Deze maatregel werken we uit in de opgave bedrijfsvoering.

In 2022 is vanuit het FBWK in overleg met de leden van het Provinciaal Bestuurlijk Overleg Water (PBOW) besloten om de inzet van de aanjager Waterbewustzijn te beëindigen. Door diverse ontwikkelingen is het doel van het FBWK om het waterbewustzijn te vergroten voor een belangrijk deel behaald. Ook wordt het waterbewustzijn de komende jaren vanuit de verschillende participatieprocessen verder vormgegeven. Hierin is geen rol (meer) weggelegd voor het FBWK.

Wat wilden we bereiken?

Impulsregeling klimaatadaptatie

Net zoals in 2021, bereidden we ook in 2022 een gezamenlijke subsidieaanvraag in het kader van de impulsregeling klimaatadaptatie van het Rijk voor. Hiervoor worden projecten geselecteerd in de investeringsprogrammering die een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. In de impulsregeling klimaatadaptatie is € 13,7 miljoen aan subsidie gereserveerd voor de werkregio Fryslân (De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân). In het eerste deel in 2021 hebben we twee projecten ingediend waarvoor een subsidiebedrag van € 181.500 is aangevraagd. Alle projecten zijn geprogrammeerd en vragen geen extra eigen financiële middelen. Indien de subsidie wordt gehonoreerd betekent dit dat er 33% (dat is het subsidiepercentage) aan ruimte komt (ruimtebieder) in de investeringsprogrammering. Deze maatregel werken we uit in de opgave deelsystemen.

De aanvragen over de impulsregeling worden conform afspraak ingediend. In 2022 hebben we drie projecten ingediend waarmee een totaal subsidiebedrag is gemoeid van ruim een half miljoen euro. De beschikking van het Rijk wordt begin maart 2023 verwacht.

Wat wilden we bereiken?

Lange termijn verkenning boezemwatersysteem

Samen met de provincie Fryslân brengen we in kaart wat de gevolgen zijn van de verwachte klimaatverandering op de boezem (stelsel van sloten, vaarten en kanalen). Als tijdlijn nemen we het jaar 2100. We stellen knelpunten vast en schetsen mogelijke oplossingen: het boezempeil stijgt met de zeespiegel mee, blijft gelijk of daalt met het maaiveld mee, we gaan meer of minder bergen en bufferen. Voor de zomer van 2022 hebben we samen met de belanghebbenden de effecten van de mogelijke oplossingen in beeld gebracht. Ook hebben we bekeken of sommige oplossingen af kunnen vallen. In de tweede helft van 2022 en in 2023 hebben we de kansrijke scenario's in beeld gebracht die bijdragen aan een robuust en veerkrachtig boezemsysteem. In 2024 nemen we op basis daarvan een beslissing over de toekomstige adaptatie van het Friese boezemsysteem. De scenario's uit de boezemverkenning zijn input voor de Blauwe Omgevingsvisie (BOvi).

We hebben het speelveld van oplossingsrichtingen bepaald, zoals het boezempeil stijgt met de zeespiegel mee, blijft gelijk of daalt met het maaiveld mee, we gaan meer of minder bergen en bufferen. Met het uitwerken van de BOvi is besloten om het strategische gedeelte van de Boezemvisie op te nemen in de BOvi.

Wat wilden we bereiken?

Vitale en kwetsbare functies

De werkgroep ruimtelijke adaptatie van het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) Noord voert in 2022 een stresstest uit van vitale en kwetsbare functies (V&K). De waterschappen zijn daarbij verantwoordelijk voor de kwetsbare functies Keren en beheren oppervlaktewater en Waterketen. Op basis van deze stresstest kunnen afzonderlijke partijen maatregelen treffen om het risico op uitval van V&K door weersextremen te minimaliseren.

Deze maatregel is verder uitgewerkt in de opgave Waterketen.

Wat wilden we bereiken?

Waterakkoorden

Gemeenten zijn niet langer verplicht om een basisrioleringsplan op te stellen. Daardoor ontbreekt bij ons het overzicht over de uitbreidingen en aanpassingen in het gemeentelijke rioleringsstelsel. Daardoor weten we niet precies wat de omvang is van onze afnameverplichting voor gemeentelijk afvalwater. Betere afstemming met gemeenten is dus nodig. Ook zien wij in betere samenwerking kansen voor een meer integrale benadering van het stedelijk watersysteem (afvalwater, oppervlaktewater en grondwater). De afspraken met gemeenten leggen we vast in waterakkoorden. In 2021 hebben we met de gemeente Leeuwarden hiervoor onderzoeken uitgevoerd.

Deze maatregel is verder uitgewerkt in de opgave Waterketen.

Wat wilden we bereiken?

Waterbeheerprogramma

De Waterwet en de Omgevingswet verplichten ons om elke zes jaar het Waterbeheerprogramma (WBP) te actualiseren. Dit programma geeft inzicht in de opgaven en maatregelen op de kortere termijn (2022-2050). We actualiseren het programma aan de hand van de intern opgeleverde Integrale Waterrapportage (IWR) en input vanuit (lopende) studies en processen. Denk aan de Friese boezemverkenning, de uitgangspunten van de Beleidsnota duurzaam beheer zoetwater en het Veenweideprogramma 2020-2030. Ook hier werken we nauw samen met de provincie Fryslân, die op hetzelfde moment werkt aan haar Regionale Waterprogramma (RWP). Het Waterbeheerprogramma 2022-2027 loopt voor op de Blauwe Omgevingsvisie (BOvi). De vertaling van de visie naar prioriteiten, doelen en maatregelen op middellange termijn komen in het daaropvolgende Waterbeheerprogramma (WBP).

In 2022 is het Waterbeheerprogramma 2022-2027 vastgesteld.

Participatie

Inleiding

We hebben draagvlak nodig om ons werk te doen en tot resultaat te komen voor de kerntaken schoon, voldoende en veilig. Er kunnen altijd tegenstrijdige, of juist elkaar versterkende belangen zijn. Hetzelfde geldt voor de opgaven van onze belanghebbenden. We kunnen het niet alleen. Dus gaan we met onze belanghebbenden in gesprek. Dat doen we in integrale gebiedsprocessen. Wanneer we al in een vroeg stadium samenwerken, komen de verschillende perspectieven, kennis en creativiteit direct op tafel en zien we beter waar de gezamenlijke belangen liggen. Dit vergroot de kwaliteit van de oplossingen. De meest geschikte samenwerkingsvorm bepalen is altijd maatwerk. Onderdeel van het maatwerk is het bepalen welke rol en positie het bestuur heeft. De leden van het algemeen en dagelijks bestuur zijn actief aanwezig in de samenleving, ze stellen de kaders, luisteren naar de samenleving en evalueren het participatieproces.

We werken natuurlijk al langer samen met onze bewoners en maatschappelijke organisaties. Wel zien we dat de behoefte van de samenleving verandert. Dat geldt ook voor de eisen vanuit wetgeving. Zo stimuleert de Omgevingswet participatie om zo vroegtijdig belangen, meningen, kennis en creativiteit op tafel te krijgen. Daarom zijn in de Omgevingswet en in het Omgevingsbesluit regels over participatie opgenomen. Naar aanleiding van deze ontwikkelingen zijn wij gestart met de programma's WF in de Mienskip en Implementatie Omgevingswet. Met deze programma's willen we er voor zorgen dat participatie een uniform en structureel karakter krijgt. Deze nieuwe manier van werken vraagt flexibiliteit en tijdsinspanning van zowel onze medewerkers als van de belanghebbenden.

Ook het koppelen van maatschappelijke initiatieven van derden (overheden en particulieren) met ons werk of met een investering, is een vorm van participatie. We toetsen het initiatief aan onze regelgeving en bepalen wat ons te doen staat. Regisseren, stimuleren, toetsen of zelfs loslaten; volgens de treden van de participatieladder. We willen de initiatiefnemers sneller duidelijkheid geven over of en hoe we met hen gaan samenwerken. We gaan uit van de participatieladder en ontwikkelen samen met andere overheden een werkwijze die voor belanghebbenden herkenbaar is.

Wat wilden we bereiken?

WF in de Mienskip

Het programma WF in de Mienskip moet ons bewust maken over hoe we beter kunnen inspelen op vragen uit de Friese samenleving en wat daarbij onze rol is. Een voorbeeld hiervan is right to challenge. Met het programma:

- brengen we samenhang aan in de wijze van participatie in onze plannen en projecten;
- zorgen we dat we sneller en duidelijker antwoorden kunnen geven op vragen van maatschappelijke initiatieven;
- richten we onze organisatie verder in op right to challenge;
- zijn we duidelijk over waar het right to challenge niet geldt;
- stellen we participatiebeleid op en implementeren het.

Wat hebben we daar voor gedaan?

We stellen het participatiebeleid vast en maken een start met de implementatie ervan.

Voortgang maatregel

Het participatiebeleid is opgesteld en ter participatie voorgelegd. Daarna is de mogelijkheid geboden om via de inspraakprocedure te reageren. In 2023 wordt het beleid vastgesteld door het algemeen bestuur. Er lopen verder acht pilots op het gebied van 'right to challenge'. Deze pilots worden in 2023 geëvalueerd en daarbij wordt ingegaan op de wijze waarop we right to challenge kunnen inzetten.

Wat wilden we bereiken?

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2024 in werking. Het doel van de Omgevingswet is een verbetering van de dienstverlening van de overheid aan inwoners en het bedrijfsleven. Dit wordt bereikt door vereenvoudiging van de regelgeving en in te zetten op een meer participatieve en ondersteunende houding. Ook stimuleert de wet een manier van werken die wensen uit de samenleving begeleidt en uitgaat van samenwerking met alle betrokken partijen. Participatie moet daarom een plek krijgen in onze werkprocessen. Bij de totstandkoming van de nieuwe juridische kerninstrumenten (waterschapsverordening, projectbesluiten, Waterbeheerprogramma en Blauwe Omgevingsvisie) moeten we kunnen aantonen hoe participatie is toegepast. Ook is participatie een vereiste in de vergunningprocedure. Initiatiefnemers die een vergunningaanvraag indienen, moeten aantonen of en hoe zij hun omgeving betrokken hebben. Daarnaast moet een digitaal stelsel omgevingswet (DSO) de toegang tot de dienstverlening en informatie van de overheid makkelijker maken. Onze organisatie neemt maatregelen om te voldoen aan de eisen van de Omgevingswet.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Overheden en ketenpartners betrekken bij totstandkoming Waterschap verordening.

Voortgang maatregel

De waterschapsverordening is in 2022 vastgesteld door het algemeen bestuur. De huidige regels en het huidige beleid uit de Keur, zijn overgezet naar een digitale waterschapsverordening. In de aanloop daarnaartoe zijn informatiesessies gehouden voor de overheden en ketenpartners die actief zijn in ons beheergebied. In de informatiesessies zijn de overheden en ketenpartners meegenomen in wat de waterschapsverordening is, hoe deze opgebouwd is, welke regels daarin opgenomen zijn en wat het betekent dat we beleidsluw overgaan. Daarnaast heeft de waterschapsverordening ter inzage gelegen. In die periode konden nog formele zienswijzen ingediend worden.

Nieuwe projectbesluitprocedure invoeren, waarbij participatie en het betrekken van belanghebbenden integraal onderdeel van de procedure is.

Voortgang maatregel

In 2022 zijn we gestart met het uitwerken van de nieuwe projectbesluitprocedure in samenhang met de procedure voor de vergunning eigen dienst. Vanwege het uitstel van de Omgevingswet en dat er nog gewerkt werd aan het participatiebeleid is gekozen om met de uitwerking en invoering van de projectbesluitprocedure te wachten tot het participatiebeleid vastgesteld is. Nu het participatiebeleid is vastgesteld kan de projectbesluitprocedure verder uitgewerkt en ingevoerd worden.

We hebben vastgesteld hoe we in de vergunningprocedure met het participatievereiste omgaan. Dit hebben we vastgelegd in het uitvoeringsbeleid vergunningverlening.

Voortgang maatregel

In het participatiebeleid is beschreven hoe we in de vergunningprocedure omgaan met het participatievereiste, zoals dat onder de Omgevingswet gaat gelden. Het participatiebeleid is door het algemeen bestuur vastgesteld. Dit wordt ook vastgelegd in het uitvoeringsbeleid van vergunningverlening. Daarmee is duidelijk hoe ons waterschap omgaat met het participatievereiste voor zowel initiatiefnemers als de eigen medewerkers.

Wat wilden we bereiken?

Samenwerking met andere overheden

We werken al bij veel onderwerpen samen met andere overheden, waaronder de provincie Fryslân. We kijken naar mogelijkheden om deze samenwerking te verdiepen. Een voorbeeld is het ontwikkelen van 'de Friese samenwerking' en de aanpak van het Veenweidegebied. Daarnaast zijn we betrokken bij het opstellen van de lange termijn studie boezem en het provinciale waterprogramma in samenhang met ons eigen waterbeheerprogramma. Met de provincie en gemeenten ontwikkelen we een werkwijze om maatschappelijke initiatieven als één overheid te benaderen.

Met het oog op efficiency en kwaliteit hebben we in 2022 het principe van de Fryske Flekspool verder uitgediept zodat we daar in 2023 mee gaan werken.

Wat wilden we bereiken?

Blue deal Mozambique

Het programma Blue Deal heeft één duidelijk doel: 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd aan schoon, voldoende en veilig water helpen. De waterschappen stellen zich daarbij op als een partner die helpt bij het zoeken naar oplossingen. We leren over en weer, waardoor ook de Nederlandse waterbeheerders hun werk kunnen blijven verbeteren.

Wij leveren een bijdrage aan deze internationale samenwerkingsprogramma Blue Deal Mozambique. Het programma ondersteunt de drie Mozambikaanse waterschappen om hun taken op het gebied van waterveiligheid, watervoorziening en waterkwaliteit te verbeteren. Daarbij verzorgen we de landelijke coördinatie. Als vervolg op het afgeronde sanitatieproject gaat het Blue Deal-programma door met het ondersteunen van de gemeente Beira bij haar taken op het gebied van sanitatie en stedelijk waterbeheer. Binnen het Blue Deal-programma verdubbelt het Rijk de inzet van de Nederlandse en Mozambikaanse waterschappen. Het programma levert een bijdrage aan duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) zoals Schoonwater en sanitatie (SDG 6) en klimaatactie (SDG 13).

Naast de Blue Deal loopt er nog een klein project (IWAMAMBA) voor ondersteuning op het gebied van grondwaterbeheer bij een van de Mozambikaanse waterschappen. Voor dit programma is er een cofinanciering beschikbaar van het Ministerie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Ondersteunen Mozambikaanse waterschappen

Voortgang maatregel

Op Unie niveau is gedurende 2022 de nieuwe visie van Dutch Water Authorities (DWA) opgesteld en vastgesteld. Tevens is door het Uniebestuur het overkoepelend raamwerk van de tweede fase (2023-2030) van de Blue Deal vastgesteld.

Ons programma in Mozambique bevond zich in 2022 in het laatste jaar van de eerste fase (2019-2022) en is conform planning verlopen. Gedurende de tweede helft van 2022 is het plan voor fase 2 van de Blue Deal Mozambique opgesteld en goedgekeurd. Daarmee is de financiële bijdrage vanuit het Rijk voor de komende 8 jaar gegarandeerd. De tweede fase strekt zich uit over 8 jaar tot/met het jaar 2030.

Wat wilden we bereiken?

Educatie en innovatie

Afgelopen jaar zijn innovatie en educatie gecombineerd. Zo gaan kennis delen en innovaties invoeren hand in hand. Hierdoor maken we beter zichtbaar wat er in een innovatieproject is geleerd, kunnen we deze kennis presenteren, door ontwikkelen en deze onderdelen delen binnen en buiten Wetterskip Fryslân. Daarnaast verwachten we dat deze geïntegreerde aanpak bevordert dat alle waterschappers hun werk doen vanuit een trots gevoel op het waterwerk, met gevoel voor het grotere geheel en de bedoeling van onze opgaven. Door meer te horen over het werk van anderen, begrijpen we het belang van het grotere geheel.

We onderscheiden binnen ons innovatieprogramma de volgende vier innovatiethema's:

- duurzaamheid en kringlopen
- innovaties in het watersysteem
- optimaliseren zuiveren
- sociale en maatschappelijke innovatie

Naast de bovengenoemde innovatieprojecten zijn er vanuit de primaire opgaven nog meer innovatieve onderzoeken met een eigen financieringsstroom. Educatie heeft als taak het waterbewustzijn in de samenleving op peil te houden. We werken actief samen met het onderwijs door onder andere stages, gastlessen en leerprojecten voor studenten (WO/HBO/MBO). De resultaten zijn voor zowel de studenten als voor ons leerzaam.

We bieden educatieve excursies aan bij onze assets. We werken landelijk samen met andere waterschappen om educatie materiaal te ontwikkelen voor het onderwijs. We werken intern samen met andere projecten (bijv. WF in de Mienskip) om inwoners te bereiken met educatieve doelen. Kleine subsidies besteden we met name aan samenwerking met inwonersinitiatieven waarbij water en kunst en cultuur aan elkaar gekoppeld zijn.

In 2022 hebben wij de verdere integratie van educatie en innovatie vormgegeven en een bijdrage geleverd aan de lerende organisatie. Kennis ontwikkelen, delen en invoeren gaat dan hand in hand.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Educatiemateriaal voor gastlessen ontwikkelen in samenwerking met de noordelijke waterschappen.

Voortgang maatregel

Met de noordelijke waterschappen hebben we het educatieve escaperoomspel Kraak de Klas ontwikkeld over klimaatverandering. Inmiddels worden er gastlessen in groep 7/8 gegeven en wordt het spel als afsluiting gespeeld. Het wordt zeer positief ontvangen.

Meerdere assets publiektoegankelijk maken. Via onze website bieden wij de mogelijkheid om excursies naar onze assets te boeken. We stellen bezoekersbeleid voor assets op.

Voortgang maatregel

De werkgroep Assets voor Excursies heeft een eerste voorstel gemaakt voor het publiekstoegankelijk maken van Wetterskip Fryslân assets ten behoeve van waterbewustwording van een brede doelgroep. Met de uitwerking is in 2021 een voorzichtige aanvang gemaakt. In dit kader is tevens een goede samenwerking ontstaan met de Stichting Waterschapserfgoed. Inmiddels is de 2.0 versie in de maak.

Het project Binnenstebúten is een van de initiatieven binnen Assets voor Excursies. Dit wordt in 2023 gerealiseerd. De gemalen Hoogland, Ropta, De Heining en Miedema worden voorzien van QR code dragers. Voorbijgangers krijgen zo informatie aan de buitenkant over wat er binnenin het gemaal gebeurt.

We werken in het Jongerevent Water en Klimaat samen met Instituut Natuur Educatie en de noordelijke waterschappen en provincies.

Voortgang maatregel

Aan dit project doet Wetterskip nu voor het derde jaar mee. De Technasia scholen in Fryslân, Groningen en Drenthe doen aan dit project mee. In totaal een bereik van circa 600 leerlingen. In Fryslân zijn dit zes scholen die meedoen. De eerste twee jaar werd gewerkt aan het onderwerp klimaatadaptatie, groene energie en biodiversiteit. Dit jaar is het onderwerp: hoe kun je afvalwater in je eigen woning hergebruiken en bedenk hierbij een campagne. Wetterskip geeft over de projectopdracht een gastles op de scholen en vervolgens mogen per school 1 à 2 winnende groepjes naar het slotevent in juni met de andere winnaars van Groningen en Drenthe.

We werken samen met het Centrum Innovatief vakmanschap (CIV) Water en MBO scholen in het verzorgen van gastlessen en excursies.

Voortgang maatregel

We werken veel samen met de opleiding MBO Life Sciences door gastlessen te verzorgen. Mee te werken aan Beleefevents (dagprogramma's waar studenten zich voor kunnen inschrijven) en Centrum voor Innovatief Vakmanschap Water (CIV Water) verzorgt jaarlijks de cursus waterkwantiteit voor medewerkers van ons waterschap. Verder doen we mee aan techniek bijeenkomsten, leerlingen stimuleren om voor de sector techniek te kiezen.

We bieden stageplekken, afstudeerplekken en promotieplekken aan voor studenten.

Voortgang maatregel

Op jaarbasis ontvangen we vele (open)stageverzoeken. Deze stageverzoeken zijn heel divers; zowel MBO als HBO studenten, van techniek tot financieel en alles daar tussenin. Verzoeken voor snuffelstages, meewerkstages en afstudeeronderzoeken. Stages voor 10 weken, een half jaar of een jaar. De gemeenschappelijke deler van al deze stageverzoeken is dat al deze studenten graag iets voor ons waterschap willen betekenen. En als organisatie willen we hen natuurlijk zo goed mogelijk op weg helpen; het zouden namelijk zomaar eens onze werknemers van de toekomst kunnen zijn! Daarnaast vinden we het natuurlijk ontzettend mooi- ondanks alle krapte op de arbeidsmarkt- om te constateren dat we nog steeds erg in trek zijn als werkgever. Het hebben van stages en het actief aanbieden ervan draagt ook bij aan ons imago (onder andere) in het kader van goed werkgeverschap en maatschappelijke betrokkenheid. In ieder geval 2 keer per jaar inventariseren we alle mogelijke stageopdrachten/plaatsen binnen de organisatie. Deze stageopdrachten / plaatsen worden vervolgens onder andere gepubliceerd op onze website, op de website van Werken in Friesland en /of rechtstreeks aangeboden bij de scholen.

We hebben een gastsprekerslijst van medewerkers die voorlichting of een excursie kunnen begeleiden. We gaan oud medewerkers inzetten als vrijwilliger bij ontvangsten en excursies.

Voortgang maatregel

We hebben een gastprekerslijst als houvast. De educatiecoördinator beoordeelt elk verzoek en kijkt wie daar het beste bijpast. De vereniging van gepensioneerden Wetterskip Fryslân is inmiddels opgericht en er wordt verkend of zij een rol kunnen vervullen bij educatie verzoeken, bijvoorbeeld bij open dagen, rondleidingen en dergelijken.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000

Strategie & omgeving	Jaarrekening 2022	Gewijzigde begroting	Oorspronkelijke begroting	Vershil Gewijzigde begroting - Jaarrekening 2022
	8.646	8.839	8.592	193
Eindtotaal	8.646	8.839	8.592	193

Toelichting op Wat heeft het gekost?

Verschuiving over opgaven € 300.000 nadelig (incidenteel)

De inzet van uren wordt in de begroting verdeeld op basis van ervaring. De uitvoering verschilt hiervan zodat de kosten naar andere opgaven verschoven zijn. Het totaal aan personele lasten wijzigt door deze verschuiving niet.

Klimaatadaptatie € 100.000 voordelig (incidenteel)

De aanpak van de klimaatadaptatie is nog in een opstartfase. Er zijn nog niet voldoende projecten aangemeld waarmee het volledige budget besteed is.

Investeringen

bedragen x € 1.000

	Begroting kredieten per opgave 2022	Verstrekingen 2022	Vershil
Strategie en Omgeving	€ 3.000	€ 0	€ 3.000

De geplande investeringsaanvraag rond het Zonnepanelen 2e tranche voor € 3 miljoen is nog niet ingediend.

Toelichting op Investeringen

In 2022 heeft er planvorming plaatsgevonden; uitgaven zullen pas in 2023 en verder gedaan worden.